

La perdiu xerra (*Perdix perdix*) a l'Empordà.

Carlos Alvarez-Cros

Perdiu xerra (*Perdix perdix*)

José. M. Pérez de Ayala (CENEAM – MMA)

Comitè Avifaunístic Empordanès (CAE): Carlos Alvarez Cros, Marc Bertran Fàbregas, Joan Budó Ricart, Albert Burgas Riera, Albert Campsolinas Juanola, Àlex Ollé Torner, Joan Ventura Linares.

Citació recomanada: Alvarez-Cros, C. 2011. La perdiu xerra (*Perdix perdix*) a l'Empordà. Comitè Avifaunístic Empordanès.
www.comiteempordanes.org/Seguiment/Monografies/Perdix_perdix_Emporda.pdf

La perdiu xerra present com a nidificant al nord del Sistema Ibèric i a les serralades càntabra i pirinenca, té un gran interès biogenètic ja que pertany a la subespècie *P. p. hispaniensis*, endèmica de la península ibèrica. És més fosca, petita i lleugera que les subespècies *P. p. perdix*, *P. p. sphagnetorum* i *P. p. armoricana*, que ocupen les grans planes europees (Groupe Ornithologique du Roussillon *in* Schreiber i altres, 2008). De tota manera, s'ha constatat una certa introgressió de gens de perdus de plana deguda als alliberaments duts a terme, amb finalitats cinegètiques, tant a l'estat francès com a l'espanyol (Martin i altres, 2003).

A Catalunya, la perdiu xerra ocupa la meitat occidental del Pirineu i Prepirineu (Estrada i altres, 2004), sense arribar a l'Alt Empordà. Vayreda (1893) ja esmentava Tegurà, al Ripollès, com a límit oriental de la seva àrea de distribució a la província de Girona; Mestre (1971) la cita com nidificant abundant a la vall de Camprodon, al Ripollès, entre 1957 i 1969 i Maluquer (1981) també situa el límit oriental al Ripollès, a la serra de Montgrony. A la part francesa de la serralada pirinenca, al segle XIX, Companyó (1863) citava Prats de Molló com a localitat més propera a les nostres comarques i a les darreries del segle XX, segons l'Atlas des oiseaux nicheurs des Pyrénées Orientales (1995–1998) (Groupe Ornithologique du Roussillon, 2008), l'àrea de distribució tampoc arribava a zones termeneres amb l'Alt Empordà. En tot cas, s'ha citat recentment com a nidificant segura a la quadrícula de Sant Llorenç de Cerdans, localitat de la comuna del Vallespir, termenera amb Maçanet de Cabrenys (Groupe Ornithologique du Roussillon *in* Schreiber i altres, 2008).

La població catalana ha patit una notable regressió amb una pèrdua del 27 al 66% de la seva àrea de nidificació als darrers vint anys. Les causes principals d'aquesta davallada poden ser les perturbacions del seu hàbitat, la sobreexplotació cinegètica i les contaminacions genètica i sanitària (Estrada i altres, 2004). Com a la part catalana, les poblacions pirinenques de la part francesa també estan en marcada regressió. En tot cas però, mostren importants fluctuacions interanuals que dificulten la interpretació de les tendències a llarg termini. Els contingents situats als marges de l'àrea de distribució serien els més vulnerables (Groupe Ornithologique du Roussillon *in* Schreiber i altres, 2008).

Pel que fa a les citacions estrictament empordaneses, Budó, Grabulosa i Fèlix (1997) refereixen que l'espècie havia estat caçada a l'Albera fins a la dècada dels 50. Una prova d'això seria l'exemplar naturalitzat que es va conservar durant força temps a la cantina de Requesens (Budó, J., com. pers.). Wallace i Sage (1968) recullen una citació a les comarques empordaneses, entre 1959 i 1966, sense especificar data ni lloc; amb un interrogant, i suggerint que es podia tractar d'ocells alliberats pel col·lectiu de caçadors. Al maig de 1967 es va observar dos exemplars a un camp proper a l'Estartit (Backer *in* Norman *in* Maluquer, 1981). De llavors ençà, només hi ha dues referències. Una, a l'Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra (Muntaner, Ferrer, Martínez-Vilalta, 1983), on surt com a nidificant probable, entre 1981 i 1982, a la quadrícula empordanesa més occidental. Aquesta dada però, podria ser una extrapolació a partir de la situació de la població del Ripollès, seguint relleu i hàbitat, més que una detecció real de l'espècie a l'Empordà. La darrera citació, és d'un estol (Budó, Grabulosa i Fèlix, 1997) de vuit exemplars entre el pou de la Neu i la font d'en Ricard, sota el puig Neulós, el II.1995. Citació CAE 99 no acceptada per descripció insuficient. (Alvarez i altres, 2008).

Per fi, comentar la citació de la presència de l'espècie a l'Albera sense donar més detalls ni temporals ni de llocs concrets (Borràs, Espigulé, Martí-Aledo, 2006).

S'ha de tenir en compte que la perdiu xerra és una espècie acusadament sedentària, que només realitza moviments exploratoris a la recerca de territoris de reproducció i moviments altitudinals en funció dels canvis climàtics estacionals, que no sembla que superin els 5 quilòmetres (Novoa i Dumas, 1994). Aquests desplaçaments, junt amb algun alliberament puntual amb finalitats cinegètiques (Ferrer, Martínez, i Muntaner, 1986), podrien ser els causants de la presència ocasional i esporàdica d'aquesta espècie a les nostres comarques.

AGRAÏMENTS

Es vol agrair a tots els observadors les citacions realitzades i registrades ja que sense el seu esforç no s'hauria pogut elaborar aquest recull. També a José M. Pérez de Ayala per cedir la foto que il·lustra aquest document.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Alvarez, C., Barriocanal, C., Budó, J., Burgas, A., Capalleras, E., Feliu, P., Ollé, A. 2008. 3r Informe d'homologació de citacions del Comitè Avifaunístic Empordanès. Comitè Avifaunístic Empordanès.

www.comiteempordanes.org/Homologacions/3r_Informe_homologacio.pdf

Borràs, B., Espigulé, J., Martí-Aledo, J.. 2006. La fauna del vessant mediterrani del Pirineu. Revista de Girona vol 236. Girona, Diputació de Girona.

Budó, J., Grabulosa, i., Fèlix, J. (1997). "Els vertebrats de l'Albera : vessant meridional" Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, Vol. 30. Figueres, Institut d'Estudis Empordanesos.

Companyo, L. 1863 Histoire Naturelle du département des Pyrénées-Orientales, Imprimerie de J. R. Alzine, Perpignan.

http://www.archive.org/stream/histoirenaturell03comp/histoirenaturell59comp_djvu.txt

Estrada, J., Pedrocchi, V., Brotons, L., Herrando, S. (eds.) 2004. Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002. Barcelona. Institut Català d'Ornitologia (ICO)/Lynx Edicions.

Ferrer, X., Martínez, A. & Muntaner, J. (ed.). 1986. Ocells. a Història Natural dels Països Catalans. Vol. 12. Barcelona. Enciclopèdia Catalana.

Groupe Ornithologique du Roussillon. 2008. Atlas des oiseaux nicheurs des Pyrénées Orientales (1995–1998).

<http://pagesperso-orange.fr/gorperpignan/Atlas/slides/crave-a-bec-rouge.html>

Maluquer i Sostres, J. 1981. Els ocells de les terres catalanes.; 3a edició, ampliada. Editorial Barcino. Barcelona.

Martin, J.-F., Novoa, C., Blanc-Manel, S., Taberlet, P. 2003. Les populations de perdrix grise des Pyrénées (*Perdix perdix hispaniensis*) ont-elles subi une introgression génétique à partir d'individus d'élevage? Analyse du polymorphisme de l'ADN mitochondrial. Les Actes du BRG, 4. Bureau des Ressources Génétiques. Paris.

www.brg.prd.fr/brg/pdf/LaChatre_Novoa.pdf

Mestre, P. 1971 Contribución a un estudio ornitológico del valle de Camprodón (Gerona). Miscel·lània Zoològica III. Museu de Ciències naturals, Barcelona

Muntaner, J., Ferrer, X., Martínez-Vilalta, A. 1983. Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra. Barcelona, Ketres.

Novoa C., Dumas S. 1994. Dispersion printanière des Perdrix grises des Pyrénées (*Perdix perdix hispaniensis*) sur deux territoires des Pyrénées-Orientales. Gibier Faune Sauvage Game and Wildlife, 11 : 120-133.

Schreiber, M. , Sane, F., Bresson, C., Bizet, D., Remy, B., Frey , C., Gilot, F., Courmont, L., Roche, H.-P., Morlon, F. 2008. Référentiel régional concernant les espèces d'oiseaux inscrites à l'annexe I de la Directive «Oiseaux». Direction régionale de l'Environnement, Languedoc-Roussillon.

http://webissimo.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/Referentiel_Oiseaux_cle0ad1a1.pdf

Vayreda, E. 1883. Fauna Ornitológica de la Provincia de Gerona. Girona, Paciano Torres.

Wallace, D. I. M. & Sage, B. L. 1969 Las aves de la Costa Brava, Cataluña. Ardeola vol. 13 fascículo 2. Madrid, SEO.